herpy

DRZEWOŁAZY

Sky-blue Poison Frog

Hyloxalus azureiventris

Hyloxalus azureiventris to aktywny za dnia drzewołaz o długości 25-28 mm, czarny z żółtymi pasami, niebieskozielonym marmurkowaniem oraz jaskrawoniebieskim wzorem na nogach i spodzie ciała. Gatunek występuje tylko na niewielkim obszarze w północnym Peru i jest klasyfikowany jako zagrożony. W hobby terrarystycznym jest rzadki i wymaga doświadczonego opiekuna, ale można go rozmnażać w niewoli.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Cryptophyllobates azureiventris; Phyllobates azureiventris*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**25-28 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**Za dnia i o zmierzchu**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy i tereny skaliste**
Toksyny skórne	**Brak znanych**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**50 × 50 × 50 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**24-26 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**10-17**
Czas do wyklucia	**12-14 dni**
Okres larwalny	**42 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Hyloxalus azureiventris to smukły, mocno kontrastowy drzewołaz. Podstawowa barwa jest czarna, a od czubka pyska biegną żółte pasy nad oczami i dalej wzdłuż ciała ku tylnym kończynom, podczas gdy krótszy żółty pas biegnie od pyska ku przednim kończynom. Grzbiet i wierzch kończyn są marmurkowane na niebieskozielono, boki są czarne, a gardło, nogi i brzuch mają jaskrawoniebieskie plamki lub marmurkowanie. Nazwa gatunkowa *azureiventris* znaczy „niebieski brzuch” i odnosi się właśnie do niebieskiego wzoru na spodzie ciała.

Dorosłe osobniki mierzą 25-28 mm od pyska do kloaki, więc jest to średniej wielkości drzewołaz. Różnice płciowe i lokalne odmiany barwne nie zostały udokumentowane, a poza nawoływaniem samca nie ma pewnego sposobu odróżnienia samca od samicy.

Gatunek został opisany w 1985 roku przez Knellera i Henlego jako *Phyllobates azureiventris* i od tego czasu był przenoszony między kilkoma rodzajami, między innymi *Epipedobates* oraz *Cryptophyllobates*, który utworzono specjalnie dla niego. Obecnie należy do rodzaju *Hyloxalus*, w którym tworzy wyraźnie odrębną linię. Nie jest więc blisko spokrewniony z drzewołazami najczęściej spotykanymi w terrariach.

Mimo wyraźnych barw ostrzegawczych gatunek uważa się za pozbawiony obrony chemicznej: u dzikich osobników nie wykryto w skórze substancji toksycznych i wygląda na to, że nie potrafi pobierać alkaloidów z muszek owocowych. W eksperymencie laboratoryjnym pobrał jednak alkaloidy z roztworu. Mimo to myj ręce przed pracą w terrarium i po niej, ponieważ skóra żaby jest wrażliwa.

Występowanie i środowisko

Hyloxalus azureiventris występuje tylko w Peru. Jest znany z dolnego wschodniego stoku Andów w górnym dorzeczu Amazonki, w regionie San Martín, między innymi wzdłuż drogi z Tarapoto do Yurimaguas. Zasięg obejmuje poniżej 5000 km², a gatunek znany jest z mniej niż pięciu stanowisk.

Stanowiska leżą na wysokości od około 200 do 1200 m n.p.m. Zasięg obejmuje co najmniej jeden obszar chroniony, Cordillera Escalera, w pobliżu miasta Tarapoto. Środek mapy znajduje się w tym obszarze.

> **Naturalny zasięg:** Peru.

ŚRODOWISKO

Hyloxalus azureiventris żyje w tropikalnym lesie deszczowym na nizinach i dolnych stokach gór oraz na wilgotnych terenach przy wodzie. Dorosłe osobniki wydają się preferować jaskinie i rumowiska skalne, a młode obserwowano w ściółce liściowej. Samce nawołują o zmierzchu ze skał lub szczelin, a nawoływanie może trwać około 40 sekund. Życie toczy się w ukryciu, więc gatunek widuje się rzadko, a wielkość populacji jest niepewna.

Nie ma pomiarów temperatury ani wilgotności powietrza z miejsc występowania gatunku. Las deszczowy na dolnych stokach gór ma równomiernie ciepły i bardzo wilgotny klimat z chłodniejszymi nocami i to właśnie te warunki powinno odtwarzać terrarium. Nie wiadomo, w jakim stopniu gatunek toleruje zmienione siedliska. Zagrożeniem jest karczowanie i wypalanie lasu pod zabudowę i rolnictwo, a liczebność populacji spada.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Terrarium w stylu lasu deszczowego o wymiarach co najmniej 50 × 50 × 50 cm (długość, szerokość, wysokość) jest odpowiednie dla pary *Hyloxalus azureiventris*. Gatunek żyje na ziemi, więc powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość. Ponieważ w naturze przebywa między kamieniami i w jaskiniach, potrzebuje licznych kryjówek: ułożonych płaskich kamieni, kory korkowej i korzeni, aby zwierzęta mogły chować się w półmrocznych szczelinach. Automatyczny system deszczowania i zraszacz ułatwiają utrzymanie klimatu.

Zastosuj aranżację bioaktywną z warstwą drenażową na dnie (np. keramzyt), wilgotnym, luźnym podłożem i grubą warstwą liści. Żywe rośliny, także bromelie, utrzymują wilgotne powietrze oraz dają kryjówki i miejsca składania jaj. Zadbaj o wentylację, aby powietrze się wymieniało, a terrarium nie wysychało. Skoczogonki i małe równonogi w podłożu rozkładają odpadki i są przy okazji dodatkowym pokarmem.

Dorosłe osobniki są agresywne wobec przedstawicieli własnego gatunku tej samej płci, zarówno samce, jak i samice, więc gatunek trzyma się parami. Młode można odchowywać razem w małych, prostych pojemnikach. Nie łącz tego gatunku z innymi.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

TEMPERATURA

Utrzymuj *Hyloxalus azureiventris* w temperaturze 24-26 °C w dzień i pozwól, aby w nocy spadała o 3-4 °C, do około 20-23 °C. Drzewołazy słabo znoszą upał: kilka godzin powyżej 30 °C może zagrażać życiu, więc zawsze umieść w terrarium termometr i nie stawiaj go w bezpośrednim słońcu ani blisko gorącej lampy.

W upalne lato można chłodzić wentylatorem nadmuchującym powietrze na górną wentylację terrarium albo przenieść je do chłodniejszego pomieszczenia. Zimą mata grzewcza na boku lub tylnej ścianie może utrzymać nocne minimum. Gatunek nie wymaga zimowania, ale zimą najlepiej trzymać go nieco suszej.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza nie powinna długo spadać poniżej 70-80 %. Rano i wieczorem powinna sięgać prawie 100 % dzięki mgle lub deszczowi, a w środku dnia może spadać do około 70 %. Zraszaj terrarium wodą deszczową lub z odwróconej osmozy rano i wieczorem albo użyj systemu deszczowania lub zamgławiania na timerze. Ostatnie zraszanie wieczorem skłania owady karmowe do wyjścia z ukrycia, dzięki czemu żaby łatwiej je znajdują. Zimą terrarium utrzymuje się nieco suszej.

Unikaj stojącego powietrza i wody zalegającej w podłożu: oba prowadzą do pleśni i rozwoju bakterii. Pozwól, aby powierzchnia lekko przeschła między zraszaniami, podczas gdy warstwa liści i głębsze warstwy pozostają wilgotne. Gdy powietrze jest zbyt suche, żaby chowają się w kryjówkach i przestają jeść.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Gatunek potrzebuje małej, płytkiej miseczki z wodą do picia i jako możliwego miejsca rozrodu. Użyj miseczki z 1-2 cm wody i płaskim brzegiem, aby żaby mogły swobodnie wchodzić i wychodzić, a żadna się nie utopiła. Pompy i filtry są zbędne i mogą szybko zawieść; lepiej wymieniać wodę co dwa do trzech dni. Używaj wody deszczowej, z odwróconej osmozy lub odchlorowanej wody z kranu. Płazy pobierają wodę i rozpuszczone w niej substancje przez skórę, więc woda musi być wolna od mydła, chloru i środków czyszczących.

W naturze samiec przenosi kijanki do małych strumieni, wody w bromeliach lub wypełnionych wodą, opadłych liści palmy. Przy rozmnażaniu niezbędna jest część wodna lub kilka małych zbiorników z wodą, np. pojemniki po kliszach albo małe miseczki z czystą wodą, dla kijanek.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

OŚWIETLENIE I UVB

U tego gatunku nie udokumentowano potrzeby UVB. Słabą lampę UVB (strefa Fergusona 1) można stosować jako opcjonalny dodatek, jeśli zwierzęta mogą się przed nią schować. Najważniejszym światłem jest oświetlenie LED dla wzrostu roślin, 10-12 godzin dziennie, odtwarzające równy dzień i noc w tropikach.

Zadbaj o zacienione miejsca z kamieniami i liśćmi, aby zwierzęta zawsze mogły wybierać między światłem a półmrokiem. Lampa podgrzewająca terrarium rzadko jest potrzebna i może szybko doprowadzić do przegrzania.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Hyloxalus azureiventris potrzebuje małych, żywych ofiar. Dorosłe osobniki jedzą skoczogonki, małe i duże muszki owocowe (*Drosophila melanogaster* i *Drosophila hydei*), małe larwy barciaka, psotniki, przesiany plankton łąkowy oraz świerszcze do 5 mm, najlepiej bez skocznych nóg. Zjadane są tylko zwierzęta, które się poruszają. Nie łap karmy w naturze, jeśli mogła być opryskiwana.

Młode karmi się codziennie, a dorosłe trzy do czterech razy w tygodniu, tyle, ile zjedzą w ciągu 5-10 minut. Pokarm dorosłych posypuj preparatem witaminowo-mineralnym dla płazów raz do dwóch razy w tygodniu, a pokarm młodych codziennie przez pierwsze cztery tygodnie. Muszki owocowe można wzbogacać witaminami płynnym preparatem, a młode świerszcze stają się bardziej odżywcze, jeśli dostają zielony pokarm. Posypany pokarm podawaj w małych miseczkach, które czyścisz co dwa do trzech dni. Własne hodowle muszek owocowych i skoczogonków są niemal koniecznością.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Hyloxalus azureiventris jest aktywny za dnia i żyje w ukryciu między kamieniami, korzeniami i liśćmi. Dorosłe osobniki są bardzo agresywne wobec przedstawicieli własnego gatunku tej samej płci: zarówno samce, jak i samice skaczą na siebie i kurczowo się czepiają. Dlatego dorosłe trzyma się tylko parami, natomiast młode mogą żyć w grupie.

Drzewołazów w miarę możliwości nie należy brać do ręki: skóra jest cienka i wrażliwa, a stres je osłabia. Podczas sprzątania najlepiej łapać je do czystego, wilgotnego plastikowego pojemnika. Zwierzęta, które cały czas się ukrywają albo nie jedzą, są zestresowane, co najczęściej oznacza, że terrarium jest zbyt ciepłe, zbyt suche lub zbyt otwarte.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U *Hyloxalus azureiventris* różnice płciowe nie zostały udokumentowane. Najpewniejszym sposobem na zdobycie pary jest odchowanie razem małej grupy młodych i obserwacja, które zwierzęta nawołują i które się do siebie trzymają. Gdy para się znajdzie, pozostałe zwierzęta trzeba przenieść, ponieważ dorosłe osobniki tej samej płci atakują się nawzajem.

Wiek dojrzałości płciowej nie został udokumentowany.

GODY I KOPULACJA

Gatunek był rozmnażany w niewoli, ale doświadczeń jest niewiele. U drzewołazów rozmnażanie często wywołuje wyraźna pora deszczowa w terrarium po nieco bardziej suchym okresie: częstsze zraszanie i nieco chłodniejsze noce. Samiec nawołuje z ukrytego miejsca, najchętniej między kamieniami, a samica podąża za nim.

Umieść parę w terrarium z wieloma kryjówkami, bromeliami i kilkoma połówkami łupin kokosa i obserwuj, czy zwierzęta wybierają te same kryjówki. Jeśli się biją, natychmiast je rozdziel.

JAJA I KIJANKI

Samica składa 10-17 jaj na liściach bromelii, w zagłębieniach w warstwie liści lub pod połówką łupiny kokosa. Samiec pilnuje jaj aż do wyklucia, a następnie przenosi kijanki na grzbiecie do wody.

W terrarium kijanki można odchowywać razem; nie muszą być trzymane osobno. Używaj czystej wody o tej samej temperaturze co powietrze i wymieniaj jedną trzecią wody co dwa do trzech dni. Nie niepokój jaj przed wykluciem. Kijanki osiągają do 11,5 mm.

Pokarm kijanek nie został udokumentowany dla tego gatunku. Płatkowany pokarm dla ryb, suszona spirulina i glony to zalecenia zapożyczone z hodowli innych drzewołazów.

METAMORFOZA

Jaja *Hyloxalus azureiventris* wykluwają się po 12-14 dniach, a kijanki potrzebują około sześciu tygodni, czyli około 42 dni, do metamorfozy. Utrzymuj jaja wilgotne i chroń je przed wyschnięciem.

Gdy pojawią się przednie kończyny, trzeba obniżyć poziom wody, a kijanka musi mieć możliwość wyjścia na ląd: połóż płaski kamień lub kawałek korka przy brzegu i utrzymuj go wilgotnym. Kijanka przestaje jeść, gdy wchłania się ogon. Pozostaw ją, aż ogon zniknie, i dopiero potem podaj pokarm.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo po metamorfozie młode mają około 10 mm długości i są odchowywane w grupach w małych, prostych pojemnikach z wilgotnym sphagnum, kilkoma kawałkami korka i warstwą liści. Przez pierwsze dwa tygodnie niezbędne są skoczogonki; tylko młode z bardzo dużych kijanek mogą od początku jeść małe muszki owocowe (*D. melanogaster*). Karm codziennie i posypuj pokarm witaminami i minerałami każdego dnia przez pierwsze cztery tygodnie.

Utrzymuj stałą wilgotność i temperaturę oraz obserwuj osobniki, które zostają w tyle we wzroście. Młode można odchowywać razem aż do zbliżania się dojrzałości płciowej, ale sortuj je według wielkości i przenoś do większego terrarium w miarę wzrostu.

Zdrowie i częste błędy

Drzewołazy są wrażliwe, a większość problemów wynika z błędów w środowisku:

- Zbyt wysoka temperatura: powyżej 30 °C przez dłuższy czas może zagrażać życiu. Objawy to ospałość, otwarty pysk i zwierzęta leżące płasko na ziemi.
- Niedobór wapnia i witamin: powoduje wiotkie, krzywe kończyny i ciężki chód. Zapobiega się mu, posypując pokarm suplementami.
- Grzyby i bakterie (w tym grzyb chytrydowy) w zbyt mokrym i stojącym środowisku: objawy to złuszczanie skóry,

zaczerwienienie brzucha, utrata apetytu i wychudzenie.

- Pasożyty od zwierząt odłowionych w naturze lub z karmy złapanej w naturze: unikaj jednego i drugiego.
- Stres: często wynika ze zbyt małej liczby kryjówek, niepokoju lub zwierząt tej samej płci atakujących się nawzajem.

Długość życia nie została udokumentowana dla tego gatunku; 5-10 lat zapożyczono od spokrewnionych drzewołazów.

Kupuj wyłącznie zwierzęta z hodowli od rzetelnego hodowcy i trzymaj nowe zwierzęta w izolacji przez kilka tygodni. Skontaktuj się z weterynarzem znającym się na płazach, jeśli zwierzę odmawia jedzenia, chudnie lub ma zmiany na skórze.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.